

BOSNA I HERCEGOVINA
REPUBLIKA SRPSKA
VRHOVNI SUD
REPUBLIKE SRPSKE
Broj: 71 0 P 299239 21 Rev
Banjaluka: 3.12.2021. godine

Vrhovni sud Republike Srpske u vijeću sastavljenom od sudija Tanja Bundalo, predsjednik vijeća, Senad Tica i Gorjana Popadić, član vijeća, u pravnoj stvari tužioca D.M. iz B., koga zastupa punomoćnik D.T., advokat iz B., protiv tuženog G.M. iz M., koga zastupa punomoćnik S.D., advokat iz B., radi isplate, vrijednost spora 70.000,00 KM, odlučujući o reviziji tuženog izjavljenoj protiv presude Okružnog suda u Banjaluci broj 71 0 P 299239 21 Gž od 10.6.2021. godine, na sjednici održanoj 3.12.2021. godine, donio je

PRESUDU

Revizija se odbija.

Odbija se zahtjev tužioca za naknadu troškova revizionog postupka u iznosu od 1.125,00 KM.

Obrazloženje

Presudom Osnovnog suda u Banjaluci broj 71 0 P 299239 19 P od 23.10.2020. godine, obavezan je tuženi da tužiocu u skladu sa preuzetom obavezom iz člana 3. ugovora o doživotnom izdržavanju broj OPU-..., isplati iznos od 40.000,00 KM sa zakonskom zateznom kamatom počev od 27.10.2018. godine do isplate, zakonsku zateznu kamatu na isplaćeni iznos od 30.000,00 KM počev od 27.10.2018. godine do 22.2.2019. godine i troškove postupka u iznosu od 2.745,00 KM, sve u roku od 30 dana od dana prijema prepisa presude.

Zahtjev tužioca za naknadu troškova postupka preko dosuđenog iznosa je odbijen.

Presudom Okružnog suda u Banjaluci broj 71 0 P 299239 21 Gž od 10.6.2021. godine, žalba tuženog je odbijena i prvostepena presuda u dosuđujućem dijelu potvrđena.

Odbijen je zahtjev tuženog za naknadu troškova na ime sastava žalbe u iznosu od 2.535,63 KM i zahtjev tužioca za naknadu troškova na ime sastava odgovora na žalbu u iznosu od 1.1250,00 KM.

Tuženi revizijom pobija drugostepenu odluku zbog povrede odredaba parničnog postupka i pogrešne primjene materijalnog prava, sa prijedlogom da se pobijana odluka preinači i tužbeni zahtjev odbije, a tužilac obaveže na naknadu troškova postupka na ime sastava revizije u iznosu od 1.535,63 KM.

Tužilac u odgovoru predlaže da se revizija odbije, a tuženi obaveže na naknadu troškova na ime sastava odgovora u iznosu od 1.125,00 KM.

Revizija nije osnovana.

Predmet spora je zahtjev tužioca naveden u izreci prvostepene presude.

Između parničnih stranaka nije sporno da je 24.10.2015. godine kod notara M.Đ. iz L., pod brojem OPU-..., zaključen ugovor o doživotnom izdržavanju između R.M. iz M., kao primaoca izdržavanja i G.M. iz M. (tuženog iz ove parnice), kao davaoca izdržavanja.

Članom 3. tačka 5. ugovoreno je da je davalac izdržavanja u obavezi da „nakon punoljetstva njegovog unuka D.M. (tužioca iz ove parnice) svojim sredstvima na ime D.M. kupi stambenu jedinicu u B. ili u L., u vrijednosti cca. 70.000,00 KM“, te da „davalac izdržavanja prihvata da svom bratiću, a unuku davaoca izdržavanja (pogrešan navod u ugovoru), kupi stan iz tačke 5. prethodnog stava i primi kao naknadu za izdržavanje ustupljene nepokretnosti i pokretne stvari označene u članu 1. i 2. ovog ugovora...“. Nije sporno da je nakon smrti primaoca izdržavanja (umro 14.12.2015. godine) imovina iz ugovora o izdržavanju (ispravljen pismenom notara M.Đ. broj OPU- ... od 9.12.2015. godine u pogledu naziva katastarske opštine) prešla u vlasništvo i posjed tuženog.

U ostavinskom postupku iza R.M. rješenjem prvostepenog suda o nasljeđivanju broj 71 0 O 231722 16 O od 10.5.2016. godine, raspravljena je zaostavština tako što su tužilac i tuženi utvrđeni nasljednicima, i to svaki sa 1/1 dijela na određenoj zaostavštini prema prethodno postignutom sporazumu o njenoj diobi.

Za nasljednika, na osnovu zakona, sa dijelom 1/1 na pokretnim stvarima, akcijama i novčanim sredstvima proglašen je tuženi (sin ostavitelja), a za nasljednika sa dijelom 1/1 na oročenim novčanim sredstvima ostavitelja (iznos od 41.000,00 KM) na partiji broj ...po ugovoru koga je ostavitelj zaključio 3.12.2014. godine sa N.B. filijala B., proglašen je tužilac (unuk ostavitelja).

Nije sporno da je tuženi dana 22.2.2019. godine isplatio tužiocu iznos od 30.000,00 KM.

Polazeći od ovako utvrđenog činjeničnog stanja, koje ne može biti predmet pobijanja i ocjenjivanja u ovom revizijskom postupku s obzirom na izričitu zabranu sadržanu u odredbi člana 240. stav 2. Zakona o parničnom postupku („Službeni glasnik RS“, broj 58/03, 85/03, 74/05, 63/07, 49/09 i 61/13-u daljem tekstu: ZPP), primjenom odredbe člana 26., 28., 277. i 324. stav 1. Zakona o obligacionim odnosima („Službeni list SFRJ“, broj 29/78, 39/85, 45/89 i 57/89, te „Službeni glasnik RS“, broj 17/93 do 74/04 -u daljem tekstu: ZOO), u vezi sa članom 139. i 141. Zakona o nasljeđivanju („Službeni glasnik RS“, broj 1/09 –u daljem tekstu: ZN), prvostepeni sud je odlučio kao u izreci.

Stav je prvostepenog suda da je zaključenjem ugovora o doživotnom izdržavanju tuženi preuzeo obavezu da tužiocu, nakon što stekne punoljetstvo (27.10.2018. godine), kupi stambenu jedinicu u B. ili u L. u vrijednosti „cca. 70.000,00 KM“.

Sud nije prihvatio tvrdnje tuženog da je dogovor između njega i oca bio da on „namiri“ još 30.000,00 KM za kupovinu stana, odnosno da iznos od 41.000,00 KM koga je tužilac naslijedio „ulazi“ u dogovoreni iznos od „cca 70.000,00 KM“ za kupovinu stambene jedinice.

Zaključak je suda da je stvarna volja stranaka iz ugovora o doživotnom izdržavanju jasno izražena kroz obavezu tuženog da kupi stan u vrijednosti od „cca 70.000,00 KM“, jer da su ugovarači željeli ugovoriti obavezu davaoca izdržavanja na način kako on to tvdi da bi tako bilo uneseno u odredbe ugovora. Iz tih razloga sud nije prihvatio iskaze svjedoka Z. M. i dr

S.S., a koji su se izjasnili da je dogovor bio da tuženi „namiri“ nedostajući dio sredstava do iznosa od 70.000,00 KM.

Drugostepeni sud u cijelosti prihvaća činjenična utvrđenja i pravne zaključke prvostepenog suda, iz kog razloga odbija žalbu tuženog i potvrđuje prvostepenu presudu.

Stav je drugostepenog suda da se radi o ugovoru u korist trećeg lica (član 149. ZOO) i da se tuženi obaveza da kupi stambenu jedinicu za iznos od „cca 70.000,00 KM“ iz svojih sredstava, a ne iz dijela sredstava koja predstavljaju zaostavštinu primaoca izdržavanja. Stoga cijeni da se ne može prihvatiti da se u taj iznos uračunava iznos od 41.000,00 KM koliko je tužilac naslijedio iza primaoca izdržavanja.

Zaključak je suda da primalac izdržavanja nije imao namjeru da oročena sredstva koja je imao unese u ugovor, već da je imao namjeru da tuženi iz svojih sredstava obezbjedi iznos za kupovinu stana, motivisan time da stambeno obezbjedi tužiocu, svog unuka, jer tuženom, svom sinu, prenosi svu svoju nepokretnu imovinu i pokretnu imovinu koju je naveo u ugovoru.

Drugostepena odluka je pravilna i revizioni navodi je ne dovode u opravdanu sumnju.

Ugovor o doživotnom izdržavanju je pravni posao „inter vivos“, dvostrano obavezan, teretan i aleatoran ugovor, čijim zaključenjem nastaju obaveze i za primaoca i za davaoca izdržavanja. On predstavlja ugovor sa naknadom koji je motivisan i razlozima osobitog povjerenja stranaka, koji se najčešće zaključuje u cilju izdržavanja i obezbjeđenja starijih i bolesnih lica. U trenutku njegovog zaključenja strane stiču obligaciona prava i ugovor postaje pravno perfektan u trenutku zaključenja, a pravo sticanja svojine na stvarima primaoca izdržavanja je odloženo do njegove smrti. Ugovor o doživotnom izdržavanju nema nasljedno pravno dejstvo, pa imovina koja je predmet tog ugovora ne ulazi u ostavinsku masu primaoca izdržavanja i za prenos vlasništva na davaoca izdržavanja nije potrebno sprovesti ostavinski postupak, jer on postaje vlasnik u trenutku smrti primaoca.

Primalac izdržavanja je ugovorom tuženom predao nepokretnu imovinu i pokretne stvari „koje služe za upotrebu i iskorišćavanje nepokretnosti kao što su namještaj, poljoprivredne sprave, alat i stoku koja u momentu njegove smrti bude u njegovom posjedu i svojini“. Davalac izdržavanja je ugovorom preuzeo pored obaveze izdržavanja primaoca i obavezu da u korist trećeg (tužiocu) iz svojih sredstava obezbjedi iznos od „cca 70.000,00 KM“ za kupovinu stambene jedinice u L. ili u B.

Novčana sredstva od 41.000,00 KM koja je naslijedio tužilac sa 1/1 dijela oročena su ugovorom godinu dana prije smrti primaoca izdržavanja, odnosno 11 mjeseci prije zaključenja ugovora o izdržavanju. Stoga je logičan zaključak drugostepenog suda da je primalac izdržavanja znao da ima ta sredstva (drugačije nije dokazano) i mogao je, da je htio, ugovoriti obavezu davaoca izdržavanja na način da obezbjedi razliku od 30.000,00 KM do ugovorenih „cca 70.000,00 KM“, da je imao namjeru da se tih 41.000,00 KM uračuna u iznos potreban za kupovinu stambene jedinice.

Odredba člana 3. tačke 5. ugovora o izdržavanju je jasna i ne traži posebno tumačenje u smislu odredbe člana 99. ZOO, jer je njome tuženi prihvatio da „od svojih“, a ne od sredstava primaoca kupi stambenu jedinicu tužiocu u iznosu od „cca 70.000,00 KM“.

Tužilac ne spori da je tuženi djelimično ispunio ugovorenu obavezu tako što mu je 22.2.2019. godine isplatio iznos od 30.000,00 KM.

Odredbom člana 148. stav 1. ZOO je propisano da ugovor stvara prava i obaveze za ugovorne strane i da se ugovorom može ustanoviti pravo u korist trećeg (stav 3.).

Odredbom člana 149. ZOO je propisano: „Kad neko ugovori u svoje ime potraživanje u korist trećeg, treći stiče sopstveno i neposredno pravo prema dužniku, ako nije što drugo ugovoreno ili ne proizilazi iz okolnosti posla“.

Ugovor u korist trećeg je ugovor kojim se jedna ugovorna strana (promitent) obavezuje drugoj strani (stipulantu) ispuniti određenu činidbu ne svom suugovaraču nego u korist treće osobe (beneficijara) sa takvim pravnim učinkom da beneficijar ispunjenje činidbe može samostalno i izravno zahtijevati od promotenta, iako pri sklapanju ugovora nije učestvovao. Beneficijar može zahtijevati ispunjenje obaveze od promotenta samo u dijelu onoga što je ugovoreno u njegovu korist, a ne ispunjenje cijelog ugovora jer on nije ugovorna strana.

Stoga su bez osnova tvrdnje revizije da beneficijar ima „samo pravo primiti ispunjenje obaveze, a ne da i zahtijeva izvršenje“.

Neutemeljene su tvrdnje revizije da je u pitanju legat jer je to institut nasljednog prava, a ne obligacionog prava. Legat je korist koju je testator posljednjom izjavom volje namjenio nekoj osobi iz ostavine ili iz onoga što je ostavio nasljedniku ili legataru ne postavljajući time tu osobu za svog nasljednika. Legat je besplatna namjena neke stvari ili prava, legatar u odnosu na predmet legata nije nasljednik i u času smrti ostavioca ne stiče stvarnopravna ovlašćenja na stvari ili pravu koje mu je ostavljeno, pa nema pravo ni na vindikacionu tužbu prema trećim licima.

Suprotno tvrdnjama revizije o povredi odredbe člana 8. ZPP koja se ogleda u pogrešnoj ocjeni iskaza tuženog i svjedoka dr S.S. i Z.M., ovaj sud nalazi da su svi izvedeni dokazi pravilno cijenjeni.

Sve i kada bi se prihvatili navodi ovih svjedoka da je primalac izdržavanja iskazivao namjeru da se iznos od 70.000,00 KM obezbjedi tako što će se „uračunati“ iznos od 41.000,00 KM koje ima po ugovoru o oročenoj štednji i da je obaveza tuženog da „namiri razliku od 30.000,00 KM“, ono što je bitno jeste stvarna, slobodna i ozbiljna volja (član 26. i 28. ZOO) koju su ugovarači iskazali u odredbama ugovora o izdržavanju.

Detaljnim čitanjem cjelokupnog teksta ugovora, a posebno odredbe člana 3. tačka 5., ne može se ni širim tumačenjem izvesti zaključak da je volja ugovarača, posebno volja primaoca izdržavanja, bila da tuženi iznos od „cca 70.000,00 KM“ za kupovinu stambene jedinice u korist tužioca obezbjedi na način da se iznos od 41.000,00 KM uračuna u taj iznos, a da njegova obaveza bude isplata još 30.000,00 KM.

Iz obrazloženja rješenja o nasljeđivanju broj 71 0 O 231722 16 O od 10.5.2016. godine, proizilazi da su tužilac i tuženi zakonski nasljednici prvog nasljednog reda (član 9. i 10. ZN) sa po ½ dijela, da su se obojica prihvatili nasljednih dijelova na cjelokupnoj zaostavštini i da su međusobno postigli dogovor o diobi nasljeđa, tako što je tužilac utvrđen nasljednikom sa 1/1 dijela na oročenim novčanim sredstvima (41.000,00 KM), a tuženi nasljednikom sa 1/1 dijela na ostaloj zaostavštini (teretnim vozilima, traktoru, na 20 redovnih akcija emitenta ZIF K.I.F. a.d. B. i novčanim sredstvima kod N.b. a.d. B. na žiro računu broj ...).

Kod činjenice da su stranke prihvatile nasljedne dijelove i vršili međusobna ustupanja radi diobe nasljeđa na način kako su se sporazumjele, ne može se prihvatiti da je tuženi ustupanjem ½ dijela novčanih sredstava od oročenog iznosa od 41.000,00 KM izvršio

djelimično ispunjenje obaveze iz ugovora o doživotnom izdržavanju. Takvom zaključku bi bilo mjesta samo da je tuženi ustupio svoj nasljedni dio na tim sredstvima, a da tužilac istovremeno nije ustupio svoj nasljedni dio tuženom na ostaloj zaostavštini na kojoj je ovaj proglašen nasljednikom sa 1/1 dijela.

Zahtjev tužioca za naknadu troškova na ime sastava odgovora na reviziju u iznosu od 1.125,00 KM, nije osnovan u smislu odredbe člana 387. stav 1. ZPP jer nije bio potreban radi vođenja parnice niti je navodima i pravnim stavovima sadržanim u odgovoru bio od uticaja na odluku o reviziji.

Temeljem odredbe člana 248. ZPP odlučeno je kao u izreci.

Predsjednik vijeća
Tanja Bundalo

Za tačnost opravka ovjerava
Rukovodilac sudske pisarnice
Biljana Ačić